

RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

Julianah i Uganda:

"Jag vill hjälpa barn som måste jobba"

Muzzamil började i fabriken som 8-åring

Tvätta, diska, klippa gräs – är det barnarbete?

Tema: Sjysta arbetsvillkor – stoppa barnarbete
Globala målen nr 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

I staden Masaka i Uganda bor Julianah. Hon var bara tio år när hon tvingades sluta skolan och börja jobba. Men nu går hon i yrkesskola och lär sig att bli frisör.
– Det viktigaste i livet är att ta hand om sig själv och andra, säger hon.

Uganda

Julianah

Namn: Julianah Nabukenya

Ålder: 13 år

Familj: Farmor och storebror.

Intressen: Fläta armband eller spela "hänga gubben" med vänner.

Favoriträtt: Matoke, bananmos gjort på stora matbananer.

Viktigaste rättigheten för barn:

Rätten till ett eget namn och rätten till utbildning.

Både Julianah och hennes vän Joan vill bli frisörer.

Julianah vill stoppa barnarbete

När Julianah var tio år skadades hennes pappa i en olycka och var tvungen att sluta jobba.

Det gjorde att han inte hade råd att betala Julianahs skolavgift. Hon kunde inte fortsätta gå i skolan. I stället fick hon flytta till sin faster. Julianahs faster, som inte var så snäll, tvingade henne att jobba på en restaurang. Där fick hon servera mat och städa.

– Det var tufft och jag var alltid trött, berättar Julianah.

Julianah jobbade från tidig morgon till sen kväll. När hon slutade på kvällen fick hon bara lite mat som betalning. **Ibland tvingades hon**

vakta restaurangen under natten.

– Det kändes farligt att vara ensam och jag var rädd att det skulle komma tjuvar.

Som tur var såg en snäll kvinna att Julianah var ett barn och inte borde arbeta. Hon tog med sig henne till ett center. Centret finns för barn som bor på gatan eller för barn som arbetar istället för att gå i skolan. Där fick Julianah leka och träffa vänner. Personalen på centret hjälpte Julianah att flytta från sin faster. **I stället fick hon flytta hem till sin farmor, där hon trivs mycket bättre.** Personalen erbjöd också att hjälpa Julianah så hon kunde börja

Julianahs mamma jobbade som hembiträde och hennes pappa var byggarbetare. De gick aldrig klart skolan. Men Julianah tänker utbilda sig.

Julianah och hennes kompis Scovia har lunchrast från frisörutbildningen. På tallrikarna har de posho, ett majsmos som man äter med bönor.

sin skola igen. Men hon ville något annat.

– Jag vill bli frisör, berättar hon.

I Uganda finns två olika skolor, en som liknar skolan i Sverige och en som är en slags yrkesskola. På yrkesskolan kan man lära sig olika jobb, till exempel mekaniker, skräddare eller frisör. För en månad sedan började Julianah på sin frisörutbildning.

– Det är jättekul! Jag har lätt för att lära mig. I början var det jobbigt för då kände jag ingen. Nu har jag vänner, säger hon och fortsätter:

– Nästa vecka ska min kompis Scovia sätta flätor i mitt hår.

Har man inte en utbildning är det svårt att få jobb i Uganda. Men när Julianah är klar med sin utbildning kommer hon kunna arbeta och få en bra lön. Förutom att bli frisör vill hon

hjälpa barn som måste arbeta istället för att gå i skolan. Många barn tvingas arbeta i Uganda.

– Det viktigaste i livet är att ta hand om sig själv och varandra, säger hon och ler. ●

Text och foto: Tor Hylander

Fundera på

Vet du skillnaden mellan barnarbete och att bara hjälpas åt i familjen? Kolla på sidan 7.

Sjysta jobb och god ekonomi

Globalt mål nummer 8 handlar om att skapa sjysta jobb och utveckla världsekonomin så att fler ska kunna jobba och tjäna pengar. Men det måste göras på ett sätt som är hållbart både för miljö och människor.

I dag är det god ekonomi i stora delar av världen. Men i vissa länder är arbetslösheten hög och fattigdomen stor. Därför behöver tillväxten i världen öka. Tillväxten kan öka genom att företag till exempel börjar producera och sälja mer varor eller tjänster. Det gör att fler kan jobba och få lön. Men det är viktigt att tillväxten gör att människor faktiskt får det bättre och att jordens resurser används klokt. Varor måste tillverkas och säljas på ett miljövänligt sätt.

En bra sak är att arbetslösheten i världen minskar. Men mer än hälften av alla som arbetar har osäkra anställningar. Många får en lön som inte går att leva på – och vet kanske inte om de har jobb nästa vecka. Det är också vanligt att människor utnyttjas på sina jobb. Därför handlar mål 8 också om att alla som arbetar ska ha en trygg och säker arbetsmiljö.

Några delmål:

- Se till att ungdomar får arbete eller praktik.
- Skapa arbeten för människor som lever med funktionshinder.
- Förbjuda de värsta formerna av barnarbete – till exempel användning av barnsoldater.

Se film om
globala målen
på rafiki.se

Barnkonventionen, artikel 32

Varje barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och arbete som skadar barnet eller hindrar hans/hennes skolgång.

Muzzamil blev fabriksarbetare som 8-åring

Muzzamil är tolv år och bor i Guwahati i nordöstra Indien. Han flyttade hit med sin familj för fyra år sedan, när hans föräldrar inte längre kunde försörja sig i den lilla by där de bodde. Muzzamil var då åtta år och gick inte i skolan. **Hans föräldrar var fattiga så de sa till Muzzamil att han var tvungen att jobba för att tjäna pengar till familjen.**

När de kom till Guwahati började han därför arbeta i en fabrik som producerade en krydda som heter kummin. Där packade han kumminpulver – sju timmar om dagen, sex dagar i veckan. Trots att han arbetade hårt fick han bara hälften av en vuxens lön.

En dag såg en lärare från en skola i närheten att Muzzamil lekte ute på gatan och frågade varför han inte var i skolan. Muzzamil berättade då att han inte gick i skolan utan jobbade i en fabrik. Läraren tog kontakt med hans föräldrar och berättade att alla barn har rätt till utbildning och att det är riskfyllt att låta ett barn

jobba i en farlig fabrik. Föräldrarna lyssnade och Muzzamil fick börja i skolan.

Till en början tyckte Muzzamil att det var jobbigt i skolan. Han var van vid miljön i fabriken och hade svårt att koncentrera sig i klassrummet. I fabriken fick han lön och det fick han inte i skolan, så han förstod inte varför han skulle anstränga sig. Men lärarna stöttade och uppmuntrade honom och nu tycker han mycket om att vara där. **Muzzamil drömmer om att bli polis så att han kan hjälpa sin familj och se till att barn inte behöver arbeta.** ●

Text: Malin Kihlström Foto: IMs bildarkiv

Fundera på

Hur tror du att Muzzamils liv hade sett ut om han inte fått börja skolan?

Vad är barnarbete?

Vad är att hjälpas åt i familjen? Vad är barnarbete? Fundera på vad som är bra och dåligt för barn.

- 😊 😐 😞 Klippa gräset
- 😊 😐 😞 Sälja majblommor/ jultidningar
- 😊 😐 😞 Hjälpa mormor till sjukhuset på skoltid
- 😊 😐 😞 Handla mat
- 😊 😐 😞 Sköta hemmet istället för att gå i skolan
- 😊 😐 😞 Sköta om husdjur
- 😊 😐 😞 Göra läxor
- 😊 😐 😞 Ta ansvar för syskonens läxor
- 😊 😐 😞 Tömma diskmaskinen
- 😊 😐 😞 Tvätta för att föräldrarna inte tar ansvar
- 😊 😐 😞 Egna förslag...

Ringa in den gubbe du tycker passar. Prata med en kompis och jämför era svar. Vad tycker klassen? Har ni olika åsikter?

RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

**Rafiki nr 96 (4 – 2019) –
Sjysta arbetsvillkor – stoppa barnarbete**

Rafiki betyder kompis på språket swahili. Tidningen passar för barn i de tidigare skol-åren och tar på ett enkelt sätt upp barns vardag runt om i världen, visar på likheter och olikheter och lyfter barns rättigheter. Tidningen kommer i januari, april, augusti och oktober.

Se prenumerationspris och beställ på rafiki.se eller ring 0383-46 74 50.

Rafiki - utbildningsprogram som drivs av Erikshjälpen och IM, Individuell Människohjälpen. Ett verktyg för dig som vill ta upp värdefrågor och mänskliga rättigheter i din klass. Rafiki ger berättelser som gör det möjligt att förstå andra barns verklighet. De globala målen och FNs konvention om barnets rättigheter kopplas till vanliga barns liv. Rafiki gör material och erbjuder utbildning och inspiration för pedagoger samt upplevelser där Rafikis kommunikatör kommer till din skola.

Erikshjälpen och IM arbetar för barn och vuxna runt om i världen. Rafiki stöds av Sida genom Svenska missionsrådet. SMR/Sida ansvarar dock inte för innehållet i Rafiki.

Kontakta gärna våra kommunikatörer för besök.

E-post: rafiki@rafiki.se
www.rafiki.se

Utgivare: Erikshjälpen och IM
Ansvarig utgivare: Daniel Grahn
Redaktion: Bitte Arréhn, Andreas Hallman, Malin Kihlström, Daniel Nordlund, Monica Samuelsson, Josefine Antonsson.

ISSN 1401-4335 *

Layout: Wikstahl Design

Tryck: ÅkessonBerg

Rafiki är tryckt på Svanenmärkt papper med Svanenlicensierad produktion.

ERIKSHJÄLPEN

im

www.erikshjalpen.se
www.imsweden.org

I Indien är det vanligt att barn hjälper till i jordbruket.

Vad arbetar barn med?

Siffror från 2016 visar att 152 miljoner barn mellan 5 och 17 år arbetar. Nästan hälften av de som arbetar är mellan 5 och 11 år. Antalet barn som arbetar har minskat med 94 miljoner barn sedan år 2000. 7 av 10 barn som arbetar gör det inom jordbruk. De tar hand om djur och jobbar på fälten. De allra flesta är en del av familjens jordbruk men det finns de som är anställda också. Service och industri är andra områden där barn arbetar.

KÄLLA: ILO 2017

Barnkonventionen skyddar

Orsaken till att barn tvingas arbeta är fattigdom. Föräldrarna saknar arbete eller har inte en lön som de kan leva på. När det globala målet om sjysta arbetsvillkor är uppnått kommer fattigdomen ha minskat och då minskar också barnarbetet. Det är ett sätt att se till att ge barn skydd mot skadligt arbete. Det är en av rättigheterna i barnkonventionen.

Barnarbete i Sverige

Förr var det vanligt att barn arbetade i Sverige. Barnen hjälpte till i familjens jordbruk. De valade kor och plockade potatis. Sverige var ett fattigt land och barnens insats var viktig. Sedan kom industrier och då fick barn arbeta där också.

Här viker barn vid DUX karamellfabrik ta-blettaskar. FOTO: CARL LARSSONS FOTOGRAFISKA ATELJÉ AB/ LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

I slutet av 1800-talet kom en lag som förbjöd barn under 12 år att arbeta inom industrin. Men i sågverk och gruvor fick yngre barn fortsätta arbeta. I takt med att skolan blev viktig minskade barnarbetet. Man började också tänka att det kunde vara skadligt för barn med farliga arbeten. 1978 kom en lag som ger regler för hur barn får arbeta. Sverige skrev på Barnkonventionen 1990.

Jyoli, 12, från Nepal, sköter många sysslor hemma. Se filmen om henne här.

Nästa Rafiki kommer i januari.

www.rafiki.se

ERIKSHJÄLPEN **im**